

STENHUGGEREN

medlemsblad

for

JYSK STENKLUB

nr 2

1 juli 1975

1 årgang

Till Österland vill jag fara, -

Tænk jer at stå inde midt i en skov i et lille stenbrud en regnvejrsdag og så se, hvordan solens stråler pludselig bryder frem og får de våde sten under ens fødder til at funkke i alle spektrets farver og så få at vide: "Nu må du selv vælge de sten, du vil have." - Det er da pragtfuldt !

Skoven var bare ikke så let at finde. Især ikke, hvis man beslutter sig for at tage en genvej således, som vi gjorde. At vejen pludselig bare ikke mere var der, og at vi kørte på mosbelagte klipper, gennem blåbærris, krydsende mellem birk, fyr og enebærbuske, op og ned ad bakker, gjorde det kun mere spændende. En slidt træbro førte over en fos, og så kom vejen os i møde igen, men i form af dybe tankspor. Vi var havnet på en befæstningsvej fra den finske vinterkrig 1939. Den blev nu kun brugt af nogle bønder på skovarbejde. Genvejsturen blev der let et en del af hos bonden Jorma Alatalo, da vi endelig nåede hans gård. Han er ejer af det 2 km² store bjerg, hvor man under befæstningsarbejdet fandt spektroliten. Vi blev budt på kaffe med hjemmebagt brød og fik forevist en fin samling af ædelsten, bl. a. et billede forestillende gården i vintersne, lavet af knuste spektroliter. Et stort slibeværksted var indrettet oven over kostalden. Der bliver udvalgte stykker slebet til smykkesten og sendt ud over hele verden. Store blokke bliver poleret og sælges som gravsten og til facadebeklædning.

Vi måtte se mere og kørte nordpå tæt ved den russiske grænse, hvor vogtere i høje tårne af træ betragtede alle, der færdedes på vejen. Ved Imatra ligger Wuoksifloden tørlagt hen, men på sommersøndage åbner man sluserne i en halv time, og den dybe klippegrøft fyldes med brølende vandmasser. Ved Saimens sø, der faktisk er mere end en sø, en hel verden af vand og skov, 60.000 km² ialt med omkring 12.000 øer, ligger Nyslott med den absolut seværdige Olofsborg. I året 1475 lod den danskfødte ridder Erik Axelsson Tott borgen bygge for at beskytte Sverige-Finlands østgrænse.

En dejlig rejse, som vi gør om igen, når vi nu i sommer skal til Outokumpu for at lede efter mineraler, ... alle slags og masser af dem !

Er I i Finland ved den tid, så få fat i Dolly Jacobsen på det Olympiske Stadion i Helsingfors. Måske følges vi så ad.

Spektrolit er en speciel finsk labradorit, der består af albit og 55 % anorthit. Hårdhed ca. 6. Lysbrydning 1,56 - 1,57. Dobbeltbrydningen er 0,010. Specifik vægt 2,70. Findested: Ylijärvi, ca. 200 km øst for Helsingfors.

Dolly Jacobsen

VÆRKSTEDET

Ceriumoxid - Tinoxid - Aluminiumoxid - Cromoxid er de mest kendte poleringsmidler, men hvilket er det bedste, spørges der ofte.

Svaret kan ikke blive entydigt. Dertil er der alt for mange faktorer, der spiller ind. Nogen trykker hårdt mod polerskiven, andre meget let. Nogen bruger en tyk opslemning, andre en tynd. Der bør være lidt af hvert pulver i huset, hvis man skal kunne dække hele spektret.

Det foretrukne pulver er cerium- og dernæst tin-, men husk, at også polerskiven har stor betydning. Hård filt er det mest anvendte, men også cromlæder benyttes meget.

De fleste polermidler arbejder bedst, når polerskiven er halvtør, men lad den endelig ikke blive helt tør, for så brænder pulveret sig fast på stenen. Tålmodighed er en dyd. Dette gælder også ved slibning af sten.

Reflektion er tilbagekastning af lys.

Refraktion er afbøjning af lys.

Absorption er tilbageholdelse af lys.

Når lys rammer et materiale, vil noget af det reflekteres, noget vil blive refrakteret og noget absorberes. Hvor meget afhænger af materialets overflade, gennemsigtighed og farve.

Hugo Tuver

Kursus i Stenslibning

Mandag 15/9 1975, hhv. tirsdag 16/9 1975 kl. ca. 19.00 - 21.45 starter 2 nye hold i stenslibning på Kolt Ældrehøjskole. Hvert kursus á 36 timer regnes afviklet før jul. Tilmelding: AOF, Mørksgade 9, Aarhus, tlf. 06-124566. Kursusleder er Hilbert Nielsen.

Red.

Litteratur

Geologi som fritidssyssel, af Victor Madsen er en lille bog, jeg faldt over på biblioteket. Den er let at læse, og jeg tror, mange vil kunne få glæde af den. Den kan give den helt ukyndige i danske sten det første indblik i, hvad vi kan finde her i landet.

Varv er et dansk geologisk blad, der udkommer 4 gange om året. Alle kan abonnere, hvilket sker ved henvendelse til Mineralogisk Museum, Østervoldgade 5 - 7, København K. Disse blade kan lånes på biblioteket. Jeg ved, at nogle medlemmer er glade for dem.

Hanne Kunde

Korrespondancemappe

Bestyrelsen har vedtaget at samle breve og andet, der skønnes at kunne være af interesse for nogle af medlemmerne, i en mappe, der vil blive lagt frem til gennemsyn ved medlemsmøderne.

Bestyrelsen

Byttemarkedet

Hvad med at samle på mineral-frimærker? Vi er allerede nogle stykker, der så småt er begyndt med en samling. Jeg er meget interesseret i evt. bytning.

Hanne Sønnichsen, tlf. 06-145572

Hvad er forskellen mellem fedtsten, klæbersten og sæbesten? - Edda.

Efter at have sammenholdt oplysninger fra umiddelbart tilgængelige værker synes jeg, at det må forholde sig omtrent således:

Talk = Steatit = $Mg_3((OH)_2/Si_4O_{10})$. h = 1. d = 2,8. Føles fedtet, er mat eller har fedt- eller perlemorsglans.

Forurennet med chlorit, serpentin, calcit, kvarts, magnetit, pyrit og/eller dolomit m. fl. optræder talk som bjergart og kaldes da klæbersten, vegsten, fedtsten, spæksten, speckstein (ty), talgsten, - vel noget afhængig af findested og forureningsart. Farven kan være hvid, gullig, grøn, rosa, grå eller brunlig. h = 1 - 1,5. d = 2,6 - 2,8.

Saponit = sæbesten = Seifenstein (ty) = soap stone (eng)
= $Mg_3((OH)_2/AlSi_3O_{10})_n(H_2O)$. h = 1 - 2. d = 2,2 - 2,3. Fedtglans. Hvid, gullig, grågrøn eller rødlig.

Pyrophyllit = $Al_2((OH)_2/Si_4O_{10})$. h = 1 - 2. d = 2,6 - 2,9. Minder om de foregående og kan give anledning til forveksling.

h = hårdhed. d = relativ vægt (density).

Red.

Auf Seifen

I en tysk stenbog læser man hist og her, at et eller andet mineral forekommer "auf Seifen". Det med sæben, kan man jo straks se, ikke er på sin plads her. Det er lykkedes at opspore en semantisk analyse af udtrykket, som gives videre her:

Udtrykket er henhørende under geologien, og Seife betyder i den forbindelse en sand- eller kiselstensaflejring, hvori metaller, malmarter eller diamanter har aflejret sig. Man kan således tale om f. eks. Diamantseife, Edelsteinseife og Goldseife. Parallelt til substantivet Seife er endvidere dannet et afledt verbum, "seifen", der betyder at udvaske malm og ædelsten fra denne "Seife".

Schjeldahl

JYSK STENKLUB, Program

Søndag den 17. august 1975 kl. 8.00 fra Viby Torv: Vesterhavstur, et par steder på strækningen fra Blåvandshuk til Nymindegåb.

Lørdag og søndag 6. og 7. september: Fællestur med den sjællandske og den fynske stenklub til Mors:

Lørdag den 6. september 1975 kl. 18.00 på Aaby bibliotek: Fælles samvær med sjællandske/fynske stenklub. Der serveres en bid brød + 1 øl. 15 kr pr. kuvert. Vore gæster tager sten med til bytning, så husk selv at tage sten med.

Søndag den 7. september 1975 kl. 7.30 fra Risskov vandrehjem med bus til Mors. Besøg hos Vagner Toft's arkæologiske og geologiske samling Nr. Dråby. Derefter spisning på et cafeteria for hvem, der ønsker det. Resten af tiden vil gå med stenjagt. Ankomst Aarhus kl. ca. 19.00.

Pris for busturen, 30 kr pr. deltager.

Pris for spisning på cafeteria, ca. 25 kr.

Ved tilmelding opgives, om man selv ønsker at medbringe mad. På grund af sommerferien og af hensyn til de nødvendige forudbestillinger ved transport, ophold m. m. er tilmeldelse til lørdags- og/eller søndagsturen nødvendig snarest og senest den 1. august. Betaling samtidig med tilmeldelse.

Så starter vintersæsonen igen med møder den anden lørdag i hver måned:

Lørdag den 13. september 1975 kl. 14.30 på Aaby bibliotek: Gemmologen Kirsten Brødsgaard, København, vil komme og holde foredrag for os, blandt andet om, hvordan man tilrettelægger en samling.

Lørdag den 11. oktober 1975 kl. 14.30 på Aaby bibliotek: Sommerens tur.

Husk at skrive dagbog over jeres ture til forhåbentlig senere beretning.

Husk tilmelding senest 1 uge før hver tur til Hanne Kunde, Bøgevej 7, 8260 Viby J. tlf. 06-140100 eller et af de andre bestyrelsesmedlemmer (Vedrørende d. 6-7 sept., se dog ovenfor.

Bestyrelsen

Indlæg til næste blad til red. senest mandag 25/8.

Bestyrelsen

Formand, H. Koch, Ollerupvej 16, 8270 Højbjerg, tlf. 06-112502.

Sekretær, Hanne Kunde, Bøgevej 7, 8260 Viby J., tlf. 06-140100.

Kasserer, Edda Larsen, Polarvej 13, 8200 Aarhus N, tlf. 06-160394.

Hugo Tuver, Vrønding, 8762 Flemming, tlf. 05-673134.

Hanne Sønnichsen, Regnersgade 9, 8260 Viby J, tlf. 06-145572.

Redaktør, Sven Sønnichsen, Regnersgade 9, 8260 Viby J, tlf. 06-145572.